

Úvod a obsah.

Libreto toto zpracoval jsem dle motivů známé a oblíbené Mosenthalovy činohry, jejíž popularita snad v mnohém omluví některé nedostatky přítomné práce. Píši ostatně „dle motivů“, neboť jsem se snažil pracovati co možná samostatně, jak jinak ani nelze při tak rozčleněné látce, jakou „Debora“ poskytuje, má-li se státi vhodným substrátem pro práci operního skladatele. Ponechal jsem pouze základní fabuli kusu a několik hlavních osob; vlastní postup děje, rozvrh jednotlivých aktů a tím také motivace některých scén byly mým vlastním úkolem. Mnoho Mosenthalových episodních figur vynechal jsem nejen s ohledem k ensemblu, ale také z přirozené oekonomie libretisty, jemuž se epizody nikterak do krámu nehodí. Děj libreta má býti, tuším, co možná jednoduchý, episodními scénami nezdržovaný a jednoduší. Žádá to průhlednost celkového děje, která jest u lyrického dramatu nad jiné žádoucí, a žádá to zajisté každý skladatel sám, neboť skladatel operní jest sevřen do časového rámu 2—3 hodin, v nichž se musí opera na scéně odehráti, a nerad se dá tudíž v rozvádění své práce zdržovati přeplněným dějem. To všechno

jsou fakta, jež vyslovil již mnohý jiný přede mnou daleko lépe a možná také s větším právem, ale já je přes to uvádím v domnění, že mí budou jakousi omluvou vůči těm, kdož na každé věci à tout prix chyby hledají a v přítomné mé práci budou velice ochotně pohřešovati ku př. figuru učitele, v dramatě zajisté účinnou, ale zde překážející, nebo žida Rubena — anebo celou řadu vesnických figur ostatních.

Historii svého libreta rozdělil jsem na tři celistvé akty. Do středu děje postavil jsem Josefa jako — sit venia verbo — hrdinu, potácejícího se mezi Scyllou a Charybdou dvojí lásky, lásky k Deboře a lásky Haniny. Tím se stala Hana úplnou folií k elementární vášni Debořině, jejíž figura bohužel v mé práci ztrácí mnoho na skulpturální pose Debory Mosenthalovy. Omlouvám to tím, co jsem již výše uvedl. Figury rychtáře a faráře stávají se tu ovšem trochu většími episodami, pohybujícími sice dějem a docela významnými, ale přece jen episodami v poměru k hlavním figurám libreta, Deboře, Josefu a Haně. Že jsem na počátek třetího aktu vložil slavnost obžinkovou, vysvětlí úplně hudba skladatelova, již byl motiv obžinek nad jiné vděčným.

Napsal jsem toto vše spíše proto, abych vysvětlil, než abych se omluvil, a prosím tudíž, aby to bylo tak upřímně přijato, jak je to poctivě míněno.

Obecenstvo si zvyklo čísti v čele libreta stručný jeho obsah, jež tuto podávám dobře věda, že napomáhá mnohému, co se zdá býti při pouhém pozorování provozované opery nedosti jasným.

Historie „Debory“ odehrává se v době josefinské, koncem minulého století. Tlupa židů přechá z Polska přes Čechy a usadí se na čas v blízkosti pohraniční české vesnice. Vesnický lid, přítomností jejich málo

potěšen, jitrí se přímo, když se doví, že chce se farářova schovanka Han a nuzných židů ujeti. V takové rozjitřené chvíli, právě o Veliký Pátek, padne do rukou vesničanů krásná židovka Debora a stala by se jistě obětí fanatismu, kdyby ji v nejvyšším nebezpečí nezachránil rychtářův syn Josef, jenž ji od první chvíle miluje, ač je již od dětství jaksi zasnouben s Hanou. Z energického jeho zakročení brzy se to pozná a zatím co farář s rychtářem pomýšlejí uplatiti Deboru, aby se Josefa zřekla, rozhodne se tento, že s Deborou prehne. (I. jedn.)

Rychtář pošle skutečně židům peníze, jež se omylem dostanou do ruky staré židovky, aniž by o tom Debora věděla. Josef v domnění, že přijala ty peníze Debora, přichází znovu ve své duši do rozporu mezi hříšnou láskou k Deboře a obětavou láskou Haninou, která je ochotna vše Josefovi odpustit a žít proň, když ne jako žena, aspoň jako sestra. Ve chvíli, kdy chce Josef vkročiti do chrámu ke slavnosti Vzkříšení, setkává se však s Deborou, již klna jí od sebe odhání. Debora myslí, že se jí chce Josef přesycen již zbaviti a proklínajíc jej odchází. V největším duševním boji, v lítosti nad domnělým sklamaním vrhá se Josef v náruč Haninu a slibuje jí oddanost a věrnost. (II. jednání.)

Od té doby minula dvě léta, jež prožil Josef s Hanou v klidu mladého manželství. Jediná vzpomínka na Deboru zvedá se v duši jeho jako výčitka a kalí mu časem klid rodinný. Debora zatím s neukojenou záští v srdci bloudí světem, nezapomínajíc na svou pomstu. Za večera vrací se jednou v statek Josefův a chce již jako temný stín vkročiti v štěstí mladých manželů. Z daleka pozoruje jejich mír, již se k nim blíží — a v tom zaslechne,

jak Josef i Hana v modlitbách na ni vzpomínají, že jí neklnou, že jí litují. Přemožena vřelostí a citíc, jak by Josefu ublížila, odchází nepoznána a odpouští. (III. jednání.)

Tak asi vypadá historie o Deboře v mém zpracování. Těším se, že bude přijata tato první práce, již jako libretista před veřejnost vystupuji, shovívavě; tak shovívavě a laskavě, jak se jí ujal milý přítel Jos. B. Foerster, když jsem mu před půldruhým rokem přinesl první akt.

V listopadu 1891.

Jaroslav Kvapil.
